

Täysistunto

Tiistai 6.10.2020 klo 14.02—20.20

10. Kaivoslaki Nyt – Lakialoite kaivoslain muuttamiseksi

Kansalaisaloite KAA 7/2019 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 7/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 7/2020 vp. Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotukset hylätään.

Asiassa käydään valiokunnan puheenjohtajan esittelypuheenvuoron jälkeen debatti.

Keskustelu

18.31 **Juhana Vartiainen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rakkaat edustajakollegat! Todellakin, talousvaliokunta ahkeroi tämän mietinnön kanssa perinpohjaisesti keväällä. Mietintö on päivätty 16. huhtikuuta, mutta se jäi tämän valitettavan epidemian jalkoihin. Tässä oli aloitteen tekijänä laaja ja hyvin perusteltu kansalaisaloite, joka talousvaliokunnassa otettiin hyvin vakavasti. Siitä kuultiin monipuolisesti, ja monet valiokunnan jäsenet myös perehtyivät tähän asiaan todella syvällisesti. Täytyy näin valiokunnan puheenjohtajana todella antaa tunnustusta vaikka edustajille Mari Holopainen tai Arto Pirttilahti, Pia Kauma, Hannu Hoskonen, joka juuri tuli sisään — kaikki he todella jaksoivat aina vain parantaa tätä mietintöä.

Tässä kansalaisaloitteessa oli useita asioita, jotka merkitsisivät toteutuessaan aika isoja muutoksia niihin säätelyperiaatteisiin, joilla kaivostoimintaa Suomessa on säädelty. Ehkä merkittävin niistä tällaisena teoreettisena periaatteena on se, kun kansalaisaloite ehdottaa, että kaivosmineraalit teoreettisesti määrättäisiin valtion omaisuudeksi. Vaikka lopputulokset riippuvat aina käytännön säätelyn detaljeista, niin tämä olisi iso poikkeama siihen, miten Suomessa ja vähän maailmallakin on pääosin suhtauduttu kaivosmineraaleihin.

Samaten tässä aloitteessa esitettiin huomattavaa yhteiskunnallista kokonaisuuskäsitteitä, hyöty—haitta-analyysiä, kaivoslupia myönnettäessä. Sekin olisi lähtökohtaisesti suuri muutos suhteessa siihen oikeudelliseen harkintaan, jota tähän mennessä on harjoitettu.

Sitten tässä aloitteessa todella monipuolisesti ja sitä seuranneessa keskustelussa monipuolisesti haettiin tasapainoista lähestymistapaa kaivostoiminnan edellytysten ja asukkaiden, kesäasukkaiden ja muiden elinkeinojen etujen välillä, ja siinä oli myös tärkeitä asioita siitä, miten kaivoselinkeinonharjoittajia olisi velvoitettava maksamaan etukäteen rahastoihin varoja, joita sitten konkurssitapauksessa tai suurten ympäristövahinkojen tapauksessa voitaisiin ottaa käyttöön.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

Eli tämä oli todella laaja, monipuolinen aloite, sisälsi myös ideoita siitä, miten lupamennettelyissä täytyisi ottaa ympäristöviranomaiset mukaan eri tavalla kuin tähänastisessa oikeudellisessa arvioinnissa.

No, tämän aloitteen kokonaiskuvassa kuitenkin oli tärkeä myös havaita, että nykyisen hallituksen ohjelmassa on ja oli siis määriteltynä monia niistä tavoitteista, joita tässä aloitteessa on, ei aivan identtisesti mutta kuitenkin aika samansuuntaisesti. Yhtä lailla tätä nykyistä uuden kaivoslain valmistelua tukenut oikeustieteen tohtori Pekka Vihervuoren julkaistu selvitys, joka tuli viime vuoden kesäkuussa, sisältää itse asiassa aika monia samoja asioita, eli tämä kuntien aseman vahvistaminen, kunnille oikeus päättää kaavoituksella, onko kaivostoiminta mahdollista, ja sitten todellakin tällainen hyötyjen ja haittojen kokonaispunninta, vakuuksien kerääminen kaivostoiminnan harjoittajilta.

Näitä kaikkia talousvaliokunta opiskeli. Tämä oli monelle meistä hyvin opettavaista ja tärkeää. Kuultiin myös monipuolisesti elinkeinoharjoittajia, asukkaita, muiden elinkeinon harjoittajia, kaivosteollisuutta, ympäristöjärjestöjä. Tietenkin, koska tämä on kansalaisaloite, jossa oli varsin pitkälle meneviä ehdotuksia, jotka vieläpä ovat jossain muodossa mukana siinä valmistelussa, jota hallitus joka tapauksessa tekee, sellaisenaan päädyimme hylkäämään tämän kansalaisaloitteen, mutta niin kuin jokainen, joka katsoo tätä meidän mietintöämme, jo kohdasta yksi voi huomata, niin täällä sanotaan myös: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa huomioon kaivoslainsäädännön uudistamisessa talousvaliokunnan mietinnössään aloitteesta esiintuomat näkökohdat ja hallitusohjelman tavoitteiden toteuttamisen.” Eli sikäli kun tästä mietinnöstä on nyt iloa ja tahdonmuodostuksena hyötyä hallituksen valmistelulle, niin me olemme tietysti valiokuntana tyytyväisiä.

Todellakin, tässä on valtavasti asioita, mutta ne suuret periaatteet koskevat maaperän malmien omistusoikeuksia, suomalaisia viranomaismenettelyjä ja sitten tätä kokonaisuuskintaa, hyöty—haitta-selvitystä, myös viranomaisten työnjakoa. Jos nämä toteutuvat siinä tulevassa hallituksen esityksessä, niin nämä tulevat itse asiassa olemaan aika suuria muutoksia ja myös muutoksia asioissa, jotka koko ajan ovat ajankohtaisia.

Nämä kaivosasiathan ovat hyvin pitkän aikajänteen asioita. Meidän nykyinen kaivoslakimme ei ole ikivanha, mutta siitäkään ei ole vielä oikeastaan kokemuksia, koska kaivostoiminta on luonteeltaan sellaista, että kaivosyhtiö saattaa siitä etsinnästä lähtien upottaa vaikka 10 tai 15:kin vuoden ajan investointivaroja ja saada siitä itselleen tuottoa sitten vasta 15 vuoden jälkeen.

No, tässä aloitteessa oli siis valtava määrä tällaisia yhteiskunnallisia toivomuksia siitä, että kaivostoiminta hyödyttää myös Suomea eikä haittaa muita, mutta tietysti me mietinnössä myös tähdenämme sitä tuiki tärkeää tosiasiaa, että kaivostoiminta on hyvin tärkeä ja hyvä elinkeino Suomelle, arvoisa puhemies. Se on hyvä koko maapallolle, koska Suomi on merkittävä sellaisten mineraalien tuottaja, joita tarvitaan tässä ilmastovallankumouksessa ja akkuteollisuudessa eritoten. Jos me toimimme viisaasti, niin meillä on Suomena mahdollisuus luoda näistä kaivannaisista korkeamman jalostusasteen tuotteita kuin mitä tähän mennessä on tehty. Eli tietenkin meidän toinen suuri motiivimme tässä mietinnössä on sen korostaminen, että kaikki nämä rajaukset ja ne yhteiskunnan pyrkimykset, joita kaivannaistoiminnalle tulee asettaa, eivät myöskään tietenkään saa tehdä kaivostoiminnasta mahdotonta. Se on myös nähtävä tärkeänä elinkeinona, joka kuitenkin tulevaisuudessa täytyy paremmin sovittaa yhteen muiden elinkeinon, ympäristön ja paikallisyhteisöjen etujen kanssa. — Kiitos, arvoisa puhemies!

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt siirrytään debattiin. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan omalta varsinaiselta paikaltaan V-painiketta.

18.40 **Riitta Mäkinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osaltani myös lämpimät kiitokset talousvaliokunnalle viime kevään ansioituneesta työstä. Tämä kansalaisaloite on toiminut aivan erinomaisena keskustelunavauksena tämän tärkeän asian tiimoilta nyt, kun kaivoslakia ollaan uudistamassa. Ja olemme tietenkin peilanneet tätä aloitteen sisältöä suhteessa niin voimassa olevaan lainsäädäntöön kuin nyt sitten hallitusohjelman kirjauksiin. Nehän ovat itsessään sangen kunnianhimoiset, ja oli monelta osalta mukava huomata, että hyvin pitkälti samankaltaisuuksia oli myös tämän aloitteen kanssa. Mutta aivan kuten hallitus myös sosiaalidemokraatit edellyttävät sitä, että tämä uudistus toteutetaan ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.

Haluan osaltani korostaa sitä, että talousvaliokunta hyväksyi mietintönsä täysin yksimielisesti ja sisällytti siihen viisi lausumaa. Varmasti se keskeinen viesti on se, että nyt tässä uudistuksen jatkovalmistelussa huomioidaan paitsi nämä hallitusohjelmakirjaukset myös sitten hyvin tarkasti nämä valiokunnan [Puhemies koputtaa] esille nostamat tärkeät asiat. — Kiitos.

18.42 **Mikko Lundén ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kaivoslaki Nyt-kansalaisaloite on laaja ja periaatteellisesti merkittävä aloite kaivoslain uudistamiseksi. Aloitteen tavoitteena on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä kaivoslainsäädäntö. Sen uudistaminen on ajankohtaista, ja aloite kytkeytyy myös hallitusohjelman tavoitteisiin. On huomioitava, että arvokkaat luontoalueet pitää rajata kaivostoiminnan ulkopuolelle. Hallituksella on aikomus korottaa kaivosyhtiöiden maksamia vakuusmaksuja, joilla korvataan muun muassa kaivostoiminnan mahdollisia ympäristövahinkoja ja -haittoja. Uusi kaivosvero voisi olla osuus kaivosyhtiön liikevaihdosta tai kaivannaisten arvosta. Hallitus pyrkii vahvistamaan kuntien ja maanomistajien asemaa, jolloin verotulot menisivät kaivoskunnille, mihin talousvaliokunta yhtyy.

Arvoisa puhemies! Nykyinen kaivoslaki tuli voimaan vuonna 2011, ja sitä sovelletaan malminetsintään. Uusia lupia ei ole myönnetty yhtään sen voimassaoloaikana. Kaivos-hankkeet ovat riippuvaisia rahoituksesta, talousnäkymistä, raaka-aine-esiintymien laajuudesta ja kysynnästä. Kaivokset tuovat kipeästi kaivattuja työpaikkoja ja verotuloja kunnille. Jo pelkkä metallien etsintä ja koeporaukset ovat kallista puuhaa, mihin tarvitaan suurta pääomaa. Asialla ovatkin ulkomaiset kaivosyhtiöt, jotka vievät tulot mennessään. Kannatan [Puhemies koputtaa] ehdotusta, että eduskunta... [Puhemies: Aika] — Kiitos.

18.43 **Janne Sankelo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta on mietinnössään esittänyt kansalaisaloitteen hylkäämistä, mutta se ei tarkoita, etteikö kaivostoiminnassa olisi uudistustarpeita, kuten valiokunnan puheenjohtaja Vartiainen tuossa hyvässä puheenvuorossaan toi esille.

Kokoomuksen näkökulmasta on tärkeää, että mineraaliemme louhiminen kanavoituu laajasti koko yhteiskunnan hyödyksi ja tietenkin niin, että kaivostoiminnasta aiheutuvat mahdolliset ympäristövaikutukset ja -haitat eivät kaadu yhteiskunnan niskaan. Kaivostoiminnassa on tarkasteltava sekä kaivosteollisuutta että myös sen muodostamaa laajaa arvoketjua. Esimerkiksi kasvava akkuteollisuus tarjoaa maallemme mielenkiintoisia mahdolli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

suuksia toipua taloudellisesti koronan kurimuksesta. Meiltä löytyy tärkeitä mineraaleja, joita kannattaa jatkossa hyödyntää. Kaustisella on tarkoitus aloittaa merkittävien litiumvarantojen hyödyntäminen lähivuosina. Sen louhinta edistää [Puhemies koputtaa] sekä Kokolan että Vaasan seudulla valmisteilla olevia teollisuushankkeita, [Puhemies: Aika!] jotka ovat Suomelle tulevaisuudessa elintärkeitä.

18.44 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kaikkien meidän on syytä mieltää se, että Suomi on täysin riippuvainen tuontimetalleista ja erilaisista kaivosalaan liittyvistä tuontimateriaaleista. Suomi hyvinvointivaltiona ja korkean teknologian maana välttämättä tarvitsee paljon metalleja, ja onneksi meidän kallioperämme on erittäin rikas eri malmien suhteen. Geologian tutkimuskeskus on historiansa aikana tehnyt erinomaista työtä: Suomen kallioperä tunnetaan erittäin hyvin. Se antaa meille mahdollisuuden hyödyntää meidän malmivarojamme kansantaloutemme hyväksi. Kun olemme valinneet kaivostoiminnan suunnaksi tämän järjestelmän, mikä Suomessa nyt pitkään on ollut käytössä, niin sitä emme varmaan voikaan miksikään enää muuttaa. Se on edelleen tällä periaatteella, että kun on tutkimuslupa saatu, niin sitten siinä samalla saa etuoikeuden käyttää sen malmion hyväkseen. Mutta siitähän tulee yhteiskunnalle erilaisia maksuja ja muita suorituksia, mikä pitää sitten suomalaisen yhteiskunnan pystyssä. Tärkeää olisi nyt muistaa vaan se, että jos emme itse kaivostoimintaa tässä maassa tee, se siirtyy sitten sellaisiin valtioihin, [Puhemies koputtaa] missä mitään sääntöjä ei ole.

18.45 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun lainsäädäntö on vanhentunut ja aiheuttaa kohtuuttomia tilanteita, on aika muuttaa sitä. Kiitos aloitteen tekijöille ja allekirjoittaneille. Valitettavasti Suomessa syntyy koko ajan uusia liikkeitä, jotka haluavat korjata tämän kaivoslain, ja nyt meillä on vastuu toimia Suomen kansan edustajina ja tehdä se, kuten hallituksessa olemmekin sitoutuneet.

Talousvaliokunta piti aloitteen tekijöiden tavoin tärkeänä uudistaa kaivoslainsäädäntöä niin, että nämä tavoitteet toteutuvat ja että kaivoslainsäädännöllä on laaja yhteiskunnallinen hyväksyttävyyttä, jota sillä ei tällä hetkellä ole. Valiokunta teki useita lausumaehdotuksia, joissa muun muassa halutaan, että arvokkaista luontoalueista pidetään parempaa huolta, että ne rajataan selkeämmin kaivostoiminnan ulkopuolelle ja että myöskin muut elinkeinot, kuten tuiki tärkeä matkailu, huomioidaan paremmin.

Kannattaa huomioida, että nyt suuret akkuvalmistajat ovat havahtuneet [Puhemies koputtaa] akkuteollisuuden ongelmiin. Onneksi [Puhemies: Aika!] meillä on Suomessa myös suola-akkujen valmistusta, ja Stora Ensolla on koelaitos Kotkassa, [Puhemies: Kiitoksia!] jossa tehdään havusellusta kestäviä akkuja.

18.47 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaivoslain uudistaminen on vasemmistoliitolle erittäin tärkeä hanke, ja sitä me olemme halunneet uudistaa jo viime kaudella. Tämä laki tosiaan pitää uudistaa nyt luontoa paremmin suojelevaksi ja paikallisten ihmisten etua palvelevaksi.

Meillä on nyt tämän kansalaisaloitteen ansiosta täällä talousvaliokunnan mietintö aiheesta, ja siinä minusta oleellista on se, että siinä nyt edellytetään, että hallitus ottaa huomioon kaivoslainsäädännön uudistamisessa nämä talousvaliokunnan mietinnössään aloitteesta esiin tuomat näkökohdat ja hallitusohjelman tavoitteiden toteuttamisen. Itse olin hallitusneuvotteluissa neuvottelemassa näistä kaivoslainsäädännön hallitusohjelmakirjauksis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

ta, ja kuten ministeri kyselytunnilla kaksi viikkoa sitten totesi, niin hallitusohjelman mukaan me tulemme kaivoslainsäädäntöä uudistamaan. Ja vaikka meillä on tämä TEM:in työryhmän esitys, niin se ei ole hallituksen esitys, [Puhemies koputtaa] vaan sitä nyt parannetaan hallituksessa [Puhemies: Aika!] ja näin.

18.48 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite on tosi tärkeä keskustelualoite, ja talousvaliokunta on kuullut laajasti erilaisia asiantuntijoita ja suhtautunut erittäin vakavasti tässä kansalaisaloitteessa esitettyihin aloitteisiin ja sen sisältöön. Teknisesti aloite hylätään, mutta sisällöllisesti asiaan suhtaudutaan hyvin myönteisesti. Yksimielisestä mietinnöstä näkyy nyt puoluerajat ylittävä näkemys lain uudistamistarpeista. Mietintö korostaa voimakkaasti ympäristönäkökulmaa mutta huomioi myös kestäväen kaivostoiminnan edellytykset Suomessa. Kuntien vaikutusmahdollisuuksia alueensa kaivoshankkeisiin on lisättävä, ja näin tullaan toimimaan hallitusohjelman mukaisesti. Myös kaivosveroselvitystä kiirehditään, ja poliittinen neuvottelu uudesta kaivoslaista on vielä edessä, sillä emme ole vielä saaneet lopullista esitystä edes virkamiestyöstä. Tämä työ siis jatkuu, ja odotamme lopullista esitystä ministeriöstä. — Kiitos.

18.49 **Jukka Kopra kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä kansalaisaloite, Kaivoslaki Nyt, on mielestäni erinomainen aloite, ja arvostan tämän aloitteen liikkeellepanneita henkilöitä siitä huolellisesta työstä, jota he ovat tehneet tätä aloitetta laatiessaan. Tämän aloitteen ajatukset ja ehdotukset ovat erittäin kannatettavia. On harmi, että talousvaliokunta on ottanut kielteisen kannan ja vastustaa tämän aloitteen läpivientiä, mutta siihen meidän lienee tyytyminen — aloite tuskin tulee äänestyksessä eduskunnasta läpi menemään.

Talousvaliokunta on kuitenkin antanut hyviä lausumia siitä, kuinka tätä asiaa tulisi eteenpäin viedä, ja siinä mielessä pallo siirtyy nyt teille hallitukseen: vihreät, keskustapuolue ja vasemmistoliitto, kuinka te tätä ympäristönsuojelunäkökulmaa tässä asiassa paremmin esille tuotte? Kaivosalan on paremmin kannettava vastuunsa — ympäristövahinkojen ja -haittojen jälkihoidon ei tule kaatua yhteiskunnan niskaan, ja suomalaisten täytyy saada riittävä [Puhemies koputtaa] korvaus maaperän mineraalien hyödyntämisestä. [Puhemies: Aika!] Pallo on nyt teillä, hallituspuolueet.

18.50 **Arto Pirttilahti kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin kiitokset aloitteentekijöille. Kiitokset myös kollegoille, tämä oli hyvässä ja huolellisessa valmistelussa meillä talousvaliokunnassa. Kuten tässä on todettukin, niin tämä aloite oli hyvin moniulotteinen, ja tämä tulee vaikuttamaan kaivoslain valmisteluun, verolakien valmisteluun ja myös ympäristölain valmisteluun, eli hyvin huolellisesti me käsitelimme nämä joka suunnasta, ja tässä on myös monia hallitusohjelman linjauksiin liittyviä asioita, kuten valiokunnan puheenjohtaja Juhana Vartiainen, kokoomuslainen, esille nosti.

Asiat ovat tässä jalostuneet tämän käsittelyn aikana, ja nähdään erittäin tärkeäksi, että saadaan kestävää kaivostoimintaa Suomeen. Keskusta on tämän asian takana hyvin vahvasti, ja keskusta esitti myös kestäväen kaivostoiminnan lainsäädäntöä yhteiseksi pohjoismaiseksi tasoksi. [Puhemies koputtaa]

Tämä valmistelu on menossa meillä hallituksessa, ja toivotaan, että se etenee ja nämä ponnet otetaan myös siellä huomioon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

18.51 **Jenni Pitko vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää talousvaliokuntaa työstä tämän kansalaisaloitteen käsittelyssä. Tämä mietintö velvoittaa uuden kaivoslain valmistelussa otettavaksi monta tärkeää kansalaisaloitteessa nostettua huolta huomioon.

Ihmisten huoli omasta asuin- ja elinympäristöstään on luonnollisesti kasvanut samalla, kun kaivostoiminta ja malminetsintä ovat Suomessa vilkastuneet. Hyötyjen ja haittojen kokonaispunninta on jäänyt vähälle. Ympäristönsuojelu ei ole tarpeeksi korkealla tasolla. Ihmiset eivät saa ääntänsä kuuluviin, ja luonnonvarat luovutetaan liian halvalla.

Kaivokset ovat todellinen uhka jo valmiiksi uhanalaiselle saamelaiskulttuurille ja koko alkuperäiskansan olemassaololle. Kaivostoiminta haittaa saamelaisten perinteisiä elinkeinoja, kuten poronhoitoa, kalastusta, metsästystä. Toivon, että saamelaisilla kuten myös yhtä lailla kunnilla tulisi olla mahdollisuus kieltää kaivos omalla alueellaan, esimerkiksi kunnilla tulisi olla oikeus kieltää [Puhemies koputtaa] kaavoituksella kaivos, mikäli nähdään, että se on ristiriidassa muun maankäytön kanssa.

18.53 **Merja Kyllönen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, että kansalaisaloite on saanut arvoisensa käsittelyn eduskunnassa, ja pidin erityisesti siitä, että talousvaliokunta oli pitänyt intressien välistä punnintaa kaivostoiminnan hyväksyttävyyden kannalta tärkeänä, ja toivon, että nyt sinne TEMiin viesti menee vahvasti, että otetaan myöskin tässä lainvalmistelussa asia huomioon. Toki täytyy muistaa, että kaivoslain uudistaminen on työn alla, joten sinällään kansalaisaloitehan oli tietysti ihan oikea-aikainen ja oikeassa paikassa, että saadaan sinne lisää evästyksiä: vastuullisuus, paikallisdemokratian vahvistaminen, ympäristönsuojelu, saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana ja ennen kaikkea se, että me pystymme tilkitsemään kaikki sellaiset kierot keinot ja vahvistamme vastuullisesti ja reilusti toimivien kaivosyriyten toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia luoda työpaikkoja [Puhemies koputtaa] emmekä anna niitä luonnonvaroja niille, [Puhemies: Aika!] jotka eivät pidä huolta asioista.

18.54 **Raimo Piirainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kansalaisaloite antaa hyvän perustan kaivoslainsäädännölle, niin kuin täällä on hyvinkin todettu, ja pidän sitä erittäin tärkeänä. Meidän täytyy kyllä muistaa se, että kaivostoimintahan on elinkeinohaara, mikä työllistää tällä hetkellä hyvinkin merkittävästi ja tuottaa sitten erilaisia mineraaleja, joita nyt tässä sähköisessä ajassa näyttää tarvittavan entistä enemmän.

Nostan tässä esille kuntien veto-oikeuden, elikkä se on erittäin tärkeätä, että kunnilla on mahdollisuus päättää siitä, miten lähelle asuinympäristöä voidaan kaivos perustaa. Samaten sitten lupakäytäntö — tämä on asia, joka on venyttänyt eräitähän kaivoshankkeita pitkään, ja tämä ei ole varmaan sille luvan hakijallekaan edullista eikä myöskään niille, jotka ovat [Puhemies koputtaa] sen vaikutuspiirissä, elikkä tähän nopeutta, niin hyvin menee. — Kiitos.

18.55 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän tosiaankin tämän kansalaisaloitteen tekijöitä. Aloitteen henki on äärettömän hyvä. Vaikka tämä nyt tällaisenaan ei menisi läpi, niin on kuitenkin tärkeää tehdä huomattavasti kestävämpään toimintaan johtavia lakeja, että ei saada aikaiseksi tällaisia katastrofeja, mitä on saatu aikaisempina vuosina.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

Toivon todellakin, että hallituksella on kykyä viisaudessaan niin viherarvojen kuin kansantaloudenkin näkökulmasta hakea se harmonia siihen, ettei mennä överiksi siinä asiassa, ettei tehdä yhtään mitään, koska ne materiaalit ja mineraalit kaivetaan kyllä jostain päin maailmankolkkaa joka tapauksessa. Olisi hienoa, että ne kaivettaisiin täällä Suomessa kestävästi ja riittävän kovalla lainvalvonnalla ja sanktioilla, että se homma hoituu, mutta annetaan kuitenkin niille kaivoksille oikeasti [Puhemies koputtaa] se mahdollisuus tehdä se, [Puhemies: Aika!] mitä niiden pitää tehdä.

18.56 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minäkin kiitän valiokuntaa yksituumaisesta työstä, koska kaivoslaki ja kaivoksiin liittyvät asiathan ovat yleensä sellaisia, että ne herättävät suuriakin ristiriitoja.

Arvostan valiokunnan erittäin laajaa perehtyneisyyttä tähän asiaan, kuten olemme täsäkin salissa kuulleet, ja itse asiassa hallitusohjelmassahan jo silloin puolitoista vuotta sitten tehtiin erittäin merkittäviä kirjauksia siihen, kuinka kaivoslakia olisi syytä kehittää. Ja pidän tärkeänä sitä, että vaikka kunnilla tosiasiasa jo nyt on ollut kaavoituksen kautta mahdollisuus sanoa uusille kaivoksille, tuleeko sinne sitä vai ei, niin tämä mahdollisuus tulee myös siihen kaivoslakiin itsessään, ja toisaalta myös tämä ympäristövastuuvahinkokorvaus tulee varmasti hallituksen esityksessä tarkentumaan. Lisäksi tämä verotusasia on tärkeä, ja toivon, kuten myös valiokunta, että se ehditään vielä tällä vaalikaudella käsitellä.

Väärääkin tietoa kaivoksista on liikkeellä. Saamelaisalueellahan [Puhemies koputtaa] ei ole kaivosta, ja siitäkin päättävät saamelaisalueen kunnat sitten tulevaisuudessa [Puhemies: Aika!] aivan itse.

18.58 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset yksinkertaisesti ansaitsevat tiukemman kaivoslain. Isoimmat ongelmat tällä hetkellä koskevat valtauskäytäntöä, puutteellista verotusta, maanomistajien oikeuksia sekä heikkoa ympäristövastuujärjestelmää.

En ole huolissani siitä, että kansalaisaloite kaivostoiminnan tiukentamisesta tuli hylätyksi. Uskon vahvasti siihen, että sen sisältö jää elämään. Siitä kertoo myöskin se, että talousvaliokunta on tehnyt näin vahvat lausumaehdotukset. Samaa linjaa kuvaa valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaoston lausuma kaivosten jälkihoidosta ja sen huolehtimisesta. Koska myös hallitusohjelmassa on hyvin tiukat sävelet siitä, mitä uudelta kaivoslailta vaaditaan, luotan vahvasti siihen, että me saamme tässä hallituksessa aikaan nykyistä paremman kaivoslain siitä huolimatta, että työryhmän esitys vielä toistaiseksi [Puhemies koputtaa] on hyvin puutteellinen.

18.59 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaivostoiminnassa on tärkeää ottaa huomioon sen taloudelliset ja ekologiset vaikutukset, jotka ovat tyypillisesti vähintään alueellisella tasolla merkittäviä. Kansalaisaloitteen taustalla on aito huoli merkittävistä ympäristövahingoista. Kaivostoiminnassa on otettava ympäristönäkökulma kestäväällä tavalla huomioon. Samaan aikaan kaivosala on kuitenkin merkittävä elinkeino. Meidän tehtävämme on luoda lainsäädäntöä, joka turvaa kaivostoiminnan jatkuvuuden ottaen samalla huomioon ekologisen ulottuvuuden. Luontoamme tuhoavia ja vesivarojamme liikaavia kaivoksia me emme halua emmekä tarvitse.

Monet kansalaisaloitteen ehdotukset ovat sisällöltään ja tavoitteiltaan linjassa hallitusohjelmassa todettujen uudistamistarpeiden kanssa. Talousvaliokunnan mietinnön lausu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

mahdotukset tulisi toteuttaa. Tärkeää on selvittää tuo hallitusohjelmassa mainittu kaivosvero, erillinen kaivosvero. Jos sellainen voitaisiin säätää esimerkiksi kiinteistöverotyypin ja kunnalle menevänä verona, [Puhemies koputtaa] se ehkä lisäisi luottamusta tähän kaivostoimintaan.

19.00 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minulta kiitos aloitteen tekijöille ja tietenkin valiokunnalle. Kuten on jo sanottu ja on huomattu, Kaivoslaki Nyt -kansalaisaloite on toiminut tärkeänä keskustelun avaajana kaivoslain uudistamisesta ja nykylainsäädäntöön liittyvistä epäkohdista. Arvostan todella tätä avausta, ja juuri tällaisia avauksia me tarvitsemme, jotta ympäristöä voidaan suojella jatkossa entistäkin paremmin.

Ja kuten edustaja Kopra tuossa sanoi, niin olen täysin samaa mieltä myös siitä, että vaikutusmahdollisuuksia pitää olla, oli kyseessä sitten maanomistaja tai kiinteistönomistaja. Myös kuntien mahdollisuus vaikuttaa kaavoituksella on todella tärkeää, ja siksi uskon, että tämä keskustelu vie myös näitä tavoitteita eteenpäin kaivoslain valmistelussa.

19.01 **Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaivoslain uudistuksen ympärillä käyty julkinen keskustelu osoittaa, että tämä kansalaisaloite on ollut todella tärkeä, vaikuttava ja tarpeellinen. Se nostaa ansiokkaasti esiin nykyisen, vanhentuneen kaivoslain kipukohtia ja luo painetta merkittävillä muutoksilla. Kaivostoiminta on valtavan mittakaavan toimintaa, joka tuhoaa luontoa ja maisemaa, saastuttaa pahimmillaan laajasti vesistöjä ja muuttaa muuta ympäristöä, ohittaa paikalliset asukkaat ja muut elinkeinot sekä paikallistalouden. Nykyinen kaivoslaki ei vastaa tämän päivän arvostuksiin, vaatimuksiin ja odotuksiin suhteessa luontoon ja asukkaiden vaikutusmahdollisuuksiin. Siksi kosmeettiset muutokset eivät riitä vaan tarvitaan kokonaisvaltainen uudistus.

Myös minä haluan kiittää talousvaliokuntaa mietinnöstä, joka antaa suuntaviivoja lain jatkovalmistelulle. Kiitos myös kaikille kansalaisaloitteeseen vaikuttaneille.

19.02 **Joakim Strand r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! Kiitos myös omasta puolestani aloitteen tekijöille ja talousvaliokunnan jäsenille, kollegoille.

Haluan tässä nostaa muutaman nopean asian esille.

Talousvaliokunta korosti muun muassa tutkimuksen ja kehittämisen edistämistä ja jalostusarvon nostoa, sen tärkeyttä. Tämä tarkoittaa mineraalien jatkojalostuksen lisäksi esimerkiksi akkukennojen valmistusta kiertotalouden periaatteita korostaen ja noudattaen. Suomen tulee edistää sähkön ja energian varastointiin liittyvää koulutusta, tutkimusta ja innovaatioita sekä patenteja. Myös sähkön ja energian varastointia on kehitettävä ympäristökestävästä materiaaleista.

Tämä on paksu, hyvä mietintö.

Kort samma sak på svenska: Det är viktigt att vi inte bara nöjer oss med en vidareförädling av mineralerna utan också kan klara av att göra riktiga ackun som då blir en del av endera vårt sjökluster, av bilar, av smarta elnät, i arbetsmaskiner och mycket annat.

Elikkä tässä on kaikki mahdollisuudet Suomelle erikoistua tällä alalla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

Så vi måste komma ihåg att också satsa på utbildning och innovation inom lagring av energi. — Tack.

19.04 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Iso kiitos tämän kansalaisaloitteen tekijöille, ja myöskin iso kiitos talousvaliokunnalle tästä mietinnöstä. Kun sekä kansalaisaloitetta käy läpi että talousvaliokunnan mietintöä, niin huomaa, että niissä on samoihin asioihin kiinnitetty huomiota, ja niihin samoihin asioihin on kiinnitetty huomiota myöskin hallitusohjelmassa.

Nuo valiokunnan viisi lausumaa ovat todella tärkeitä, ja itse toivon, että ne otetaan huomioon ja myöskin pohjaksi, kun uutta kaivoslakia tehdään. Omasta mielestäni etenkin se lausuma, jossa todetaan, että ”eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa kaivostoimintaa ohjaavalla lainsäädännöllä nykyistä selkeämmin muille elinkeinoille ja asumiselle tärkeiden ja luontoarvoiltaan korvaamattomien alueiden suojelun sekä varmistaa korvauskäytäntöjen oikeudenmukaisuuden haittojen kärsijöille”, on tärkeää. Itse toivon, että kun näitä kaivoksia ruvetaan suunnittelemaan, niin alueen ihmiset ja maanomistajat pystyvät olemaan paremmin päätöksenteossa mukana, sillä he ovat omien alueidensa [Puhemies: Aika!] asiantuntijoita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Myönnän vielä seitsemän vastauspuheenvuoroa.

19.05 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Puhdas, monimuotoinen luonto ja viihtyisä elinympäristö ovat rikkauksia ja arvoja, joita tulee vaalia kestävässä kaivostoiminnassa. Kansalaisaloitteen ideat kannattaa hyödyntää. Kiitos myös talousvaliokunnalle.

VTT tutkii kumppaneittensa kanssa mineraalien jäljitettävyyttä, sormenjälkeä. Suomessa on erittäin hyvät mahdollisuudet tuottaa vastuullisesti tuotettuja metalleja, joilla on mineraalisen sormenjäljen vuoksi etumatkaa maailmanmarkkinoilla. Kaivostoiminta on tärkeä elinkeino Suomelle. Otetaan paikalliset huomioon.

Pidän tärkeänä myös kaivosten uusiokäytön edistämistä, kun kaivostoiminta aikanaan loppuu. Se auttaisi kaivospaikkakuntia rakennemuutoksessa eteenpäin.

19.06 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kansalaisaloitteen tekijöille. Pitkään on puhuttu, että Suomi on Pohjolan Kongo, mitä tulee kaivostoimintaan. Täällä esimerkiksi varauskäytänteissä kaivokset tuntuvat kiilaavan kaiken edelle. Kaivoksen aiheuttamien haittojen korjaus jää myös muiden hoidettavaksi.

Teemme parhaamme, että työ- ja elinkeinoministeriön tekemä kaivoslain luonnos tiukentuisi huomattavasti. Velvoitteita ei voi vain kasata myöhemmin muissa laeissa ratkaistaviksi, vaan kokonaisuudesta, niin kaivoslain, kaivosveron ja esimerkiksi luonnonsuojelulain ja maankäyttö- ja rakennuslain osalta, pitää sopia kerralla, jotta saamme riittävän vahvat ohjauskeinot kaivostoimintaan.

Tämäkin hallitus on nähnyt akkuklusterissa uutta kasvupotentiaalia. Toivon todella, että se syntyy Suomessa erityisesti tutkimuksesta ja osaamisesta, ei vain helposta pääsystä maaperän mineraaleihin. Epärealistisista odotuksista kaivosten tuottavuuden ja työllisyysvaikutusten suhteen olisikin syytä luopua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

19.07 **Tuomas Kettunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos kansalaisaloitteen tekijöille hyvästä keskustelunavauksesta. Niin kuin tässä jo keskustelun myötä on tullut esille, niin eduskuntahan tulee sitten edellyttämään, että hallitus ottaa huomioon kaivoslainsäädännön uudistamisessa talousvaliokunnan mietinnössään aloitteesta esiin tuomat näkökohdat ja hallitusohjelman tavoitteiden toteuttamisen.

On päivänselvää, ja se on keskustan linja myös, että kaivoksia tarvitaan, mutta luontoa suojellaan ja paikallisten oikeudet turvataan ja kaivostoiminta sovitetaan sitten paikallisesti yhteen kunkin kaivospaikkakunnan muun elinkeinon ja elinkeinotoiminnan kanssa, kun nyt sitä vastakkainasettelua aina silloin tällöin tehdään kaivostoiminnan ja esimerkiksi matkailun osalta.

Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä sanoa, että nyt kyllä oppositio loistaa poissaolollaan. Mutta täytyy kiittää edustajia Sankelo ja Kopra, että te olette tänään täällä keskustelemassa tästä aiheesta. Mutta nyt hieman, arvoisa puhemies, jää epäselväksi, [Puhemies koputtaa] mikä se oppositiopuolue kokoomuksen linja on, [Puhemies: Aika!] että onko se näin, että Suomi on Pohjolan Kongo vai kestävä kaivosteollisuuden mallimaa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean vain, että edustajia on pyydetty olemaan työhuoneissaan keskustelua kuuntelemassa, jos ei ole puhuttavaa tässä asiassa, että ei välttämättä ole poissa keskustelusta, mukana kuuntelemassa kuitenkin.

19.08 **Janne Sankelo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena tuohon kysymykseen, niin kyllä kokoomus ehdottomasti kannattaa kestävää, vahvaa kaivostoimintaa Suomessa paikallisiin tilanteisiin ja muihin elinkeinoihin sopeuttaen, se on päivänselvä asia.

Toivon myös hallitukselta johdonmukaisuutta, kun tätä lainsäädäntöä viedään eteenpäin. Nämä pykäläluonnokset ovat saaneet aikaan kuohuntaa hallituksen sisällä, ja toivotavasti viesti selkeytyy vaikkapa tämän talousvaliokunnan mietinnön pohjalta. Nimittäin kaivostoiminnassahan on kyse pitkäjänteisestä, vuosia kestävästä työstä. Sääntely ja ehdot eivät voi poukkoilla liikaa, kustannukset kaivoksen perustamisen osalta ovat korkeat. Kaivosteollisuus työllistää 7 000 henkeä, ja sillä on 2 miljardin euron liikevaihto vuosittain. Kyllä nämä ovat merkittäviä taloudellisia kysymyksiä, [Puhemies koputtaa] jotka tulee totta kai sovittaa ympäristöasioihin.

19.10 **Jukka Kopra kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä kansalaisaloite nyt harmillisesti tullaan hylkäämään. Mutta onneksi talousvaliokunta on tehnyt viisi erinomaista lausumaehdotus, ja ne ovat ehdottomasti teidän sitten siellä hallituksessa leivottava sinne lakiesitykseen.

Hieman ihmettelen sitä, kun tässä esimerkiksi vihreiden puheenvuoroissa on kannettu syvää huolta tämän nykyisen lainsäädännön epäkohdista, niin kuitenkin vain kahdella vihreiden eduskuntaryhmän edustajalla on mitään sanottavaa tähän asiaan, muut ovat poissa. Olisi kyllä hienoa, jos täällä olisi ympäristöpuoluekin paikalla asiasta keskustelemassa.

Toinen asia, mitä ihmettelen, koskien vihreiden eduskuntaryhmää, on se, että te olette näissä puheenvuoroissa — teidän edustajanne ovat täällä piipahtaneet — moittineet nykyisen lainsäädännön huonoja puolia ympäristön kannalta. Mutta sitten olette toisella kädellä hallituksessa hyväksyneet 450 miljoonaa euroa rahoitusta ja rahoitusvaltuuksia erilaisille malminetsintähankkeille ja kaivosvaltaushankkeille ja tutkimukseen, muun muassa, joita

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

tulee tapahtumaan Saimaan alueella, ja nämä teidän toimenne saattavat johtaa siihen, että esimerkiksi Saimaan alueelle perustetaan sitten kaivoksia. [Puhemies: Aika!] Haluaisin ja olisi kiinnostavaa kuulla, mikä on teidän näkemyksenne tästä asiasta.

19.11 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse ajattelen juuri niin, että tämä kansalaisaloite tuo nyt tärkeän lisän tähän kaivoslain uudistukseen, jota olemme siis tekemässä, kun meillä on nämä hyvät hallitusohjelmakirjaukset. Nyt me saamme tässä vielä nämä tärkeät lisäykset tämän käsittelyn kautta.

Minä itse haluan nostaa vielä erikseen esille tämän kaivosveron. Se on ollut vasemmistolitolle todella tärkeä asia, ja sitähan nyt siis edistetään omana hankkeena hallituksessa. Minä olen iloinen siitä, että tässä talousvaliokunnan mietinnössä puolletaan kaivosveroa.

Sitten, mitä tulee tähän mineraalitarpeeseen, niin kyllä itsekin ajattelen, että meillä ilmastomuutos vaatii sellaista energiamurrosta, joka tarkoittaa, että näitä metalleja tarvitaan. Mutta kyllä samaan aikaan pitää olla se lähtökohta, että kaikki taloudellinen toiminta, myös kaivosteollisuus, on ympäristön reunaehtojen ja myös kansalaisten oikeustajun sisällä tapahtuvaa toimintaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Ja vielä edustaja Mäkynen, sitten siirrytään puhujalistalle.

19.12 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hienoa huomata, että eduskunnassa on laaja yksimielisyys siitä, että kaivoslaki on syytä uudistaa. Se näkyy niin hallitusohjelman kehumisessa yli oppositio—hallitusrajan kuin sitten tässä talousvaliokunnan yksimielisessä mietinnössä.

Sisällöllisesti nyt mennään hyvin vahvastikin tähän kansalaisaloitteen suuntaan. Kuten tässä keskustelussakin on tullut esiin, vakuussäätelyä tullaan kehittämään, kuntien vaikutusmahdollisuuksia kaavoituksella lisätään, ympäristöarvoja vahvistetaan ja samalla luonnonsuojelulakia uudistetaan. Tämä intressivertailu, toisaalta kaivosveron käyttöönotto selvitetään myöskin, ja sitä on syytä edelleen kiirehtiä. Suomen on mahdollista toimia yhteiskunnan sähköistyessä tällaisena kestävä teollisuuden ja ympäristöarvojen yhteensovittamisen mallimaana, ja tässä meillä on erinomaista osaamista. Sen takia korostus, jonka edustaja Strand teki tutkimuksesta ja osaamisesta, on erittäin tervetullut.

Saimaan alueesta kun puhutaan, niin siinä voisi todeta, että jatkossa kaivosprosesseissa on punnittava entistä tarkemmin näitä ympäristönäkökohtia ja vesistövaikutuksia, [Puhemies koputtaa] on kuunneltava niitä paikallisia ihmisiä ja annettava mahdollisuus vaikuttaa.

19.13 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Ensiksi on todettava, että kaivoslain kunnianhimoinen uudistaminen ei kyllä varmasti vihreistä jää kiinni — tämä aikaisemmalta puhujalle, opposition edustajalle — ja olemme tehneet lukuisia kannanottoja siitä, että ympäristön reunaehdot ja myös ihmisten oikeudet pitää huomioida paremmin. [Juha Kopra: Tarvitaan esityksiä!] Näihin voi tutustua.

Ja kuten täällä on todettu, myös hyvin laaja yhteisrintama valiokunnan yksimielisesti hyväksymässä mietinnössä ottaa kantaa siihen, että tässä kansalaisaloitteessa on erittäin tärkeitä tavoitteita, joita tulee toteuttaa nyt hallituksen kaivoslain uudistuksessa. Nostan muutaman asian esiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

Ensinnäkin eduskunta edellyttää tämän mietinnön hyväksyessään, että hallitus huomioi kaivosmineraalien luonteen ainutkertaisina luonnonvaroina, joiden hyödyntämisestä yhteiskunnan tulee saada kohtuullinen korvaus. Toki olisi ihan vaihtoehtoinen keino huomioida kaivosmineraalit siten, että ne olisivat valtion omaisuutta. Tämäkin on ihan tyyppillinen ratkaisu muualla, mutta Suomessa ei ole tälle linjalle lähdetty. Toki varmasti viisaampaa senkaltainen ajattelu olisi ollut. Kuten tiedetään, Norja on hyötynyt tästä öljyrahastostaan. Se on nimenomaan rahasto, jossa ainutkertaiset luonnonvarat on laitettu kasvamaan korkoa ja myöskin hyödyttämään tulevia sukupolvia. Tämäntyyppinen ratkaisu olisi meilläkin paikallaan, kun tiedetään, että ne mineraalit voi vain kerran louhia ja siitä sitten aiheutuu tuleville sukupolville lähinnä niitä haittavaikutuksia, joita valitettavasti aina kaivostoimintaan liittyy. Merkittävin haitta on toki biodiversiteetin heikkeneminen. Me tiedämme kansainvälisten tutkimusraporttien perusteella, että kaivostoiminta itse asiassa on neljänneksi suurin biodiversiteetin vähenemisen aiheuttaja maailmassa, joten ihan merkityksetön seikka ei tämäkään ole.

Kuten sitten tässä meidän mietinnössä todetaan, myös Suomessa nämä mineraalit sijoituvat pitkälti semmoisille alueille, jotka ovat luonnon kannalta ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita, joten tähän sisältyy aina sellainen niin kuin sisäänrakennettu ristiriita. Ja se ristiriita koskee toki myös ihmisten oikeuksia. Missään nimessä ei voi puhua kovin kevyesti kestävästä ja helpoista ratkaisuista, koska me tiedämme, että niin maailmalla kuin meilläkin se ratkaisu, miten sitä samaa maata käytetään, joko tehdään sen kaivosyhtiön tarkoitusten pohjalta tai sitten tehdään niiden ihmisten, jotka siinä sitten kärsivät. Mutta silloin kun tehdään se valinta, että kaivos tulee, niin silloin toki näille ihmisille ja siinä haitta-alueen ympärillä asuville pitää saada kohtuullinen korvaus, mikä nyt tällä hetkellä ei Suomessa toteudu. Sen takiahan tosiaan talousvaliokunta edellyttää, että eduskunta edellyttää mietinnön hyväksyessään, että hallitus varmistaa, että kaivostoimintaa ohjaamalla lainsäädännöllä nykyistä selkeämmin muille elinkeinoille ja asumiselle tärkeiden tai luontoarvoiltaan korvaamattomien alueiden suojelu vahvistetaan ja varmistetaan korvauskäytäntöjen oikeudenmukaisuus haittojen kärsijöille.

Tämä on ihan selvää, että jos tätä hommaa ei pistä kuntoon, niin tämä on jatkuva ongelma. Kun meillä on kuitenkin tämmöinen demokratia, niin ennen pitkää nämä ihmiset tulevat saamaan tämän tavoitteen läpi, mahdollisesti kipeiden vaiheiden jälkeen. Mutta nyt tämä aiheuttaa niin paljon epäoikeudenmukaisuuden tunnetta, mikä on ihan perusteltua, koska näitä varausilmoituksia tulee keskimäärin joka viikko jonnekin päin Suomea, täysin yllättäen toki näiden ihmisten näkökulmasta. Tämä asia on pakko saada kuntoon, eikä ole kohtuullista, että ihmiset joutuvat vuosikausia uhraamaan omaa aikaansa siihen, että yritetään saada tämä lainsäädäntö kuntoon. Tämä on kerta kaikkiaan nyt saatava kuntoon.

Kuten totesin tuossa aikaisemmin, niin ei kannata ehkä olla silleen naiivi — kyllä luonnonvarabisnekseen liittyy myös kovaa vaikuttamista ja myöskin korruptiota maailmalla, eikä tämä ole poissuljettua Suomessa. Sen takia meidän täytyy toimia objektiivisesti ja olla Suomen kansan edustajia tässä asiassa, niin että me laitamme riittävät reunaehdot nimenomaan lainsäädäntöön. Sitä ei voi jättää pelkästään kuntienkaan vastuulle, koska ei jokaisessa kunnassa ole semmoista ympäristöalan osaamista. Tämä kaivoslainsäädäntö on se laki, joka täytyy saada kuntoon, mutta sitten siihen liittyy muitakin lainsäädännöllisiä kokonaisuuksia. Mutta ei kaivoslain ongelmia ratkaista muissa lainsäädäntökokonaisuuksissa pelkästään, tämä on kokonaisuus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

Tosiaan meillä on tiedossa, että nämä isot akkuvalmistajat ovat ilmoittaneet, että etsitään muita ratkaisuja myös sähköistymiselle, joka on tietysti tulossa. Myöskin vetyteknologia kehittyy. Mutta sitten meillä on ihan Suomessakin yritys, kuten talousvaliokuntakin kuuli, suomalainen yritys, joka kehittää suolasta akkuja. Nyt meidän olisi tosi tärkeää tiedostaa se, että tällainen laajamittainen sähköautoissa tai muussa elektroniikassa käytettävien harvinaisten metallien kulutuksen moninkertaistuminen ei vaan ole luonnon ja vesistöjen kannalta kestävä ratkaisu pitkällä aikavälillä, joten nyt pitäisi laittaa kaikki paukut niiden uusien ratkaisuiden etsimiseen. Ja kuten todettu, niin esimerkiksi metsäteollisuuden yritys kehittää Kotkassa koelaitosta, jossa havusellumassasta erotellusta ligniinistä valmistetaan biopohjaista materiaalia, josta voidaan toivottavasti valmistaa myöskin sähköautojen akkuihin materiaalia. Tämän tyyppiset ratkaisut ovat niitä tulevaisuuden ratkaisuja. Että tässä on niin kuin sisäänrakennettu ristiriita, jos me haluamme kovasti kaivosteollisuutta lisätä, jolloin on tärkeää luoda ne reunaehdot, jättää korvaamattomat luontoalueet, vesistöt sieltä ulkopuolelle, arvostaa myös matkailua, joka työllistää huomattavasti enemmän ihmisiä, ja sitten kehittää näitä uusia, kestävämpiä ratkaisuja.

19.20 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Toin edellisessä puheenvuorossani esille kaivostoiminnan taloudellista merkitystä Suomelle — 7 000 henkilöä ja 2 miljardin liikevaihto. Se ei ole merkityksetön asia nykyisessä ja tulevassa taloudellisessa tilanteessa.

Arvoisa puhemies! On totta kai selvä asia, että kaivosalan on myös kannettava vastuunsa toiminnastaan. Ympäristövahinkojen ja -haittojen jälkihoidon ei tule kaatua missään olosuhteissa yhteiskunnan niskaan. Ja otetaanpa esimerkkejä: Suomessa on edelleen kaivoksia, joissa ei ole vakuuksia ollenkaan. Toinen ongelma muodostuu konkurssitilanteissa, joissa jälkihoidon on kaatunut veronmaksajien maksettavaksi. Malminetsintäluvan haltijan on asetettava vakuus mahdollisen vahingon tai haitan korvaamiseksi sekä lopetus- ja jälkitoimenpiteiden suorittamiseksi. On selvää, että kaivostoiminta vaikuttaa merkittävästi alueen luontoon sekä muihin elinkeinoihin, ja tähän on löydettävä yhteensovittamiskeinot. Ennen kaikkea kaivosten maksamien vakuuksien on oltava oikealla tasolla, ja vakuuden tulisi kattaa kaikki ne sulkemisen ja myös jälkihoidon kustannukset, joita sitten tulevaisuudessa on.

No, toinen asia tässä kokonaisuudessa on se, että suomalaisten tulee saada riittävä korvaus uusiutumattomien mineraaliemme hyödyntämisestä, ja mallina voi olla tällainen louhintaverot. Tätä kautta voidaan miettiä, millä tavalla yhteiskunta sitten saa parhaan siivun siitä tulosta, mitä kaivosyhtiö ja kaivostoiminta tuottavat.

Tässä keskustelussa on tuotu esille myös kuntalaisten ja kuntien vaikutusmahdollisuuksia kaivostoimintaa suunniteltaessa. On selvää, että tätä on parannettava, ja kaikissa tapauksissa tulisi edellyttää oikeusvaikutteista yleis- tai asemakaavaa.

Ympäristönsuojelun kattavuutta on totta kai parannettava myös tämän tulevan kaivoslain uudistamisen yhteydessä. Hallitusohjelmassa olevat kaivoslain uudistamiseen liittyvät kirjaukset ovat pääosin hyviä, mutta monet julkisuudessa olleet ongelmat liittyvät ympäristönsuojeluun, eivät niinkään kaivoslakiin.

Joka tapauksessa opposition suunnalta terveisiä, että tässä lainvalmistelussa, kun hallitus siitä löytää yhteisen nuotin, on keskeisen tärkeää kaksi asiaa: taloudelliset näkökohdat Suomelle keskeisen tärkeitä, ympäristönäkökulmat keskeisen tärkeitä suomalaisille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

19.24 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Kiitos vielä kerran tämän kansalaisaloitteen tekijöille tärkeän asian esiin nostamisesta varsin perusteellisesti valmistellun kansalaisaloitteen muodossa, ja kiitos myös kaikille aloitteen allekirjoittaneille.

Edelleen tähän alkuun vielä kerran kiitos myös talousvaliokunnalle varsin syvällisestä asiaan paneutumisesta ja yksimielisen mietinnön ja painavien lausumien työstämisestä. Ne antavat suuntaviivoja lain jatkovalmistelulle, kuten täällä salissa on hyvin todettu.

Haluan tässä yhteydessä kiittää myös erityisesti vihreiden edustaja Mari Holopaiasta erittäin syvällisestä paneutumisesta tähän asiaan.

Kaivoslakityöryhmän esittämät linjaukset, jotka ovat olleet julkisuudessa, ovat herättäneet paljon huolta ja ihan syystä, mutta kuten täällä on todettu, niin kyse on vasta virkavalmistelun esityksestä, johon on nyt jatkovalmistelussa tehtävä merkittäviä muutoksia. Tämä työ jatkuu nyt niin hallitusohjelmakirjausten kuin talousvaliokunnan mietinnön pohjalta. Pidän tärkeänä sitä, että kansalaisyhteiskunta seuraa tätä valmistelua jatkossakin aktiivisesti ja ottaa kantaa.

Arvoisa puhemies! Kaivoslakia on uudistettava siten, että luonnonsuojelualueet ja arvokkaat luontoalueet rajataan kaivostoiminnan ulkopuolelle ja että kunnille annetaan päätösvalta siitä, tuleeko niiden alueelle kaivos vai ei. Samoin saamelaisten oikeuksia on vahvistettava ja malminetsintälupia rajoitettava. On tärkeää, että ympäristö ja muut elinkeinot huomioidaan nykyistä paremmin kaivosluvista päätettäessä ja että varmistetaan se, että kaivosten ympäristöhaitat eivät jää yhteiskunnan maksettaviksi.

Tosiaan sen lisäksi, että me huomioimme paremmin jatkossa ympäristön ja paikalliset asukkaat, meidän on viimein tunnustettava ja tunnustettava kaivosmineraalien luonne ainutkertaisina luonnonvaroina, joiden hyödyntämisestä yhteiskunnan todellakin tulee ja pitää ottaa ja saada korvaus. On hyvä, että tästä vallitsee eduskunnassa laaja yksimielisyys. Samoin hallitusohjelman mukainen kaivosveroselvitys on toteutettava viipymättä siten, että kaivosverotusta koskevat lainsäädäntöuudistukset ehditään viedä läpi vielä tällä hallituskaudella, ja kun tätä keskustelua on kuunnellut, niin uskon ja luotan siihen, että tämäkin asia saadaan vietyä eteenpäin viipymättä.

Arvoisa puhemies! Uuteen kaivoslakiin on todella saatava kielto perustaa kaivoksia luonnonsuojelualueille, kansallispuistoihin tai muille arvokkaille luontoalueille, ja malminetsintää on voitava rajoittaa, jos siitä koituu merkittävää haittaa ympäristölle tai muulle elinkeinolle tai jos se on ristiriidassa ympäristö- tai kulttuuriarvojen kanssa. Talousvaliokunta peräänkuulutti mietinnössään, että kaivosluvan hakijoiden selvitysvastuuta saamelaiskulttuuriin kohdistuvista vaikutuksista tulee täsmentää, eli vähintäänkin saamelaisien aidot vaikutusmahdollisuudet alueensa kaivoslakihankkeisiin tulee jatkossa turvata.

Arvoisa puhemies! Vielä laajempaan kokonaisuuteen: Meidän on todellakin välttämätöntä oppia käyttämään kaikkia luonnonvarojamme kestävästi, ja se koskee mitä eniten myös kaivannaisia. Kaivosteollisuudella on keskeinen rooli, kun Suomi matkaa kohti edistyksellistä kiertotalousmaata. Se tarkoittaa, että panostamme raaka-aineiden uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen, jotta voimme vähentää neitseellisten raaka-aineiden käyttöä. Sen lisäksi tarvitsemme niitä uusia teknologisia ratkaisuja, joista muun muassa edustaja Holopainen on täällä useaan kertaan hyvin puhunut.

19.29 **Tuomas Kettunen kesk:** Arvoisa puhemies! Tänään on käyty hyvää keskustelua, ja niin kuin jo aikaisemminkin sanoin, kaivoksia tarvitaan, mutta luontoa suojellaan ja pai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

kallisten ihmisten oikeudet turvataan, ja kyllä keskusta haluaa olla tässä hallituksessa, tässä ajassa tekemässä Suomesta kestävästä kaivostoiminnan mallimaata.

Kaivostoimintaa ja kaivosteollisuuttahan on, koska yhteiskuntamme sähköistyy ja se tarvitsee mineraaleja. Meillä on akut puhelimissa, tietokoneissa ja esimerkiksi muutaman vuoden päästä myös sähköautoissa, kun nämä alkavat yleistymään — niitä sähköautojahan tietenkin jo tänäkin päivänä on. Myös ilmastonmuutoksen vastainen työ sähköistää yhteiskuntaamme entisestään, ja sitä kautta mineraalien tarve lisääntyy.

Ja olisi kyllä, arvoisa puhemies, hyvin epäjohdonmukaista vastustaa kaivostoimintaa ja samaan aikaan esimerkiksi kannustaa liikenteen sähköistymiseen. On myös hyvä muistaa, että kaivannaisiin liittyvät ongelmat eivät katoa mihinkään sillä, että laitamme Suomen osalta silmät kiinni ja sitten siirretään loputkin kaivostoiminnasta jonnekin muihin maihin.

Haluan, arvoisa puhemies, tuoda tässä keskustelussa huomioon myös sen asian, että Euroopassa kulutetaan tänä päivänä huomattavasti enemmän metallia kuin Euroopan unionin alueella pystytään tuottamaan. Tämän seurauksena unionin käyttämistä metallisista raaka-aineista 98 prosenttia tuodaan alueen ulkopuolelta, ja myös Suomen metalliteollisuus on raaka-aineitten suhteen voimakkaasti riippuvainen tuonnista. Itse kun tulen tosiaan Kainuusta, ja siellä tietenkin hyvässä ja pahassa on näkynyt kaivos, alun perin Talvivaara, nykyinen Terrafame, niin täytyy muistaa, että meillä Sotkamon Talvivaarassa on Euroopan suurin tunnettu nikkeliäsiintymä, mutta kuitenkin, tästäkin huolimatta, yli 90 prosenttia Suomessa jalostetuista nikkeliäsiintymästä edelleen tuodaan maahamme.

Arvoisa puhemies! Nämä huomiot tähän keskusteluun.

19.31 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Tällä hallituskaudella tärkein yksittäinen asia omien luonnonvarojemme kestävästä käytöstä on kaivoslain kokonaisuudistus. Lakia tulee uudistaa niin, että toiminnan riskit ympäristölle minimoidaan. Arvokkaat luonnonuojelualueet on kokonaan suojeltava kaivostoiminnalta. Kaivoslain ja muiden lakien kokonaisuus on nimenomaan se, jossa hallitusta ja lainsäätäjiä kohtaan odotukset ovat korkealla.

Kiitos kansalaisaloitteen tekijöille näiden tärkeiden vaatimusten nostamisesta, ja kiitos myös aktiivisille kansalaisille yhteydenotoista ja oman kotiseudun räikeidenkin esimerkkien kertomisesta. Toivottavasti se tilanne, mihin nykylainsäädäntömme on johtanut, ja sen muutostarve on käynyt kaikille selväksi.

Kansalaisaloitteen vaatimukset ovat tärkeitä ja vihreiden jakamia:

- 1) Kunnilla tulee olla oikeus sanoa halutessaan ei kaivostoiminnalle alueellaan.
- 2) Maanomistajan ja kuntalaisten ja saamelaisten oikeuksia on vahvistettava.
- 3) Kallioperän mineraalit voidaan käyttää ja hyödyntää vain kerran. Siksi yhteiskunnan tulisi saada hyvä korvaus yhteisen omaisuutemme hyödyntämisestä, esimerkiksi louhintaveron muodossa. Louhitun kiviaineksen määrään perustuva vero kannustaisi vähentämään myös ympäristöä kuormittavan kiviaineksen louhintamääriä.
- 4) Kaivostoimintaa ei tule sallia arvokkailla luontoalueilla.
- 5) Suomen maaperän kaivosmineraalit luokitellaan valtion tai maanomistajien omaisuudeksi perustuslain kanssa yhteensopivalla tavalla. Erityisesti nykyinen varauskäytäntö kiihottaa niin maanomistajan oikeuksien, lähiseudun asukkaiden kuin luontoarvojen yli.
- 6) Yhteiskunnan kokonaisuus on arvioitava jokaisen hankkeen kohdalla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

Kiitos talousvaliokunnalle hyvästä ja syvällisestä pohdinnasta ja yksimielisestä mietinnöstä. Mietintö ohjaa kaivoslain valmistelua hyvin, ja se tulee siinä ehdottomasti huomioida nyt työ- ja elinkeinoministeriössä tehtyä luonnosta paremmin.

Mietintö nostaa aloitteesta seuraavia asioita ja vaatii kaivosveron ripeää selvittämistä, hyvää kaivosten lupaviranomaisten resursointia laadun varmistamiseksi ja sitä, että hallitus suojelee luontoarvoiltaan korvaamattomia alueita ja myös muita elinkeinoja, kuten vaikkapa matkailua, nykyistä paremmin. Eli kokonaisarviota hyödyistä ja haitoista todella tarvitaan, ei vain yhden alan ehdoilla etenemistä.

Täällä edustaja Kopra nosti aivan relevantin huolen siitä, että tämäkin hallitus on ollut valmis investoimaan akkuklusteriin merkittävästi, sen potentiaali nähdään. Kuten debatisa sanoin, toivon, että se potentiaali nähdään ennen kaikkea tutkimuksessa, kehitystyössä ja osaamisessa, ei siinä, että päästään helposti käsiksi maaperän mineraaleihin. Tämä into panostaa akkuklusteriin lisää meidän vastuutamme säätää vahva kaivoslaki.

On selvää, että kansalaiset haluavat kaivostoiminnan vahvemmin kantavan sosiaalista ja ekologista vastuuta, ja tämä meidän on lainsäädännöllä varmistettava.

19.35 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa herra puhemies! Todella vielä uudelleenkin kiitokset tästä keskustelunavauksesta näille aloitteentekijöille. Todellakin tässä aloitteessa on monipuolisesti tuotu esille kaivostoiminnan uudistamista eri lähtökohdista, ja useilta osiltaan tämä menee pidemmälle kuin miten meidän hallitusohjelman asiat tällä hetkellä on esitetty tai hallitusohjelmaan on kirjattu, mutta ovat hyvin pitkälle samansuuntaisia. Esimerkiksi näitten vesistöjen tai merenpohjanalaisten mineraalien kaivannaisiin tässä kansalaisaloitteessa on otettu huomio. Nekin ovat myös merkittävä asia, jotka varmaan tulevat myös tässä meidän kaivoslainsäädännön uudistuksessa esille. Se on ollut hyvin avoin prosessi, kaivoslainsäädännön uudistaminen, tällä hetkellä, ja se on tosiaan TEMin hoteissa, ja me tulemme saamaan sen tämän syksyn aikana toivottavasti tänne eduskuntaan käsitteilyyn. Nämä ponnet, mitkä tässä ovat, ovat toivottavasti ohjanneet osaltaan sitten kaivoslain valmistelua. Näkisin niissä olevan hyviä erinomaisia kohtia.

Eli tässä aloitteessa, kuten tuossa totesin, on niin monta osa-aluetta liittyen verotukseen, ympäristölainsäädäntöön ja kaivoslainsäädäntöön, että siinä mielessä tätä kokonaispakettia talousvaliokunnankaan mielestä ei voitu hyväksyä, eli tämä aloite tultiin siinä mielessä hylkäämään, mutta nämä ajatukset ja esitykset tulevat hyvin esiin tuolla, muun muassa ponsien kautta. Tässä todellakin mennään lupajärjestelmiin, viranomaisjärjestelmiin, eri varauksiin, malminetsintään ja kuntien rooliin. Pysähtyisin tähän intressivertailuun. On todellakin tärkeää, että meillä on kestävää kaivosteollisuutta ja kilpailukykyistä kaivosteollisuutta, kun mietitään tästä jo vähän tulevaa ja myös sitä, että me voimme itse Suomessa jalostaa mahdollisimman pitkälle näistä malmioista tulevan raaka-aineen suoraan tuotteiksi, kuten akkuklusterin tuotteeksi. Mutta toisaalta meillä näillä samoilla alueilla on sitten taas matkailua, ja millä tavalla tämä intressivertailu tällä hetkellä on tehty, niin sehän on ollut kuntien kaavoitusasiana lähinnä, eli on pohdittu sitä, kuinka lähellä tämän matkailun ja kaivosteollisuuden toiminnat voivat olla ja minkälainen tuotto niistä tulee, tai miten nuo ovat vaikuttaneet ympäristöön. Esimerkiksi Levin ympäristössä nämäkin on huomioitu.

Mutta, arvoisa puhemies, tänään on ollut hyvää keskustelua myös täällä salissa, ja uskon, että kun saamme uudelleen sitten tämän uuden uudistetun kaivoslain tänne saliin, niin sitä kautta pääsemme niin sanotusti asian ytimeen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

19.38 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Minäkin haluan vielä kiittää kansalaisaloitteen laatijoita ja allekirjoittaneita tämän tärkeän aiheen tänne saattamisesta ja siitä, että nämä tässä yhteydessä nyt tehtävät lisäpäätökset tosiaan sitten velvoittavat meitä, kun kaivoslakia uudistetaan. Kaivoslaki on tosiaan monella tapaa erittäin tärkeä laki. Maaperän mineraalit ovat meidän kaikkien vastuulla, ja on aivan selvää, että kaivosteollisuuden pelisäännöt on muutettava ja että niiden tulee olla ympäristön kannalta kestävä ja reilut paikallisyhteisöille.

No, vasemmistoliitolla on ollut tähän lakiin paljon vaatimuksia. Maaperän rikkaudet kuuluvat lähtökohtaisesti kansalaisille ja yhteiskunnalle. Yritysten on maksettava riittävä korvaus kansallisomaisuuden hyödyntämisestä ja ympäristöhaittojen aiheuttamisesta. Louhittu malmista pitää maksaa yhteiskunnalle vero. Kulttuuristen vähemmistöryhmien ja uskonnollisten yhteisöjen erityiskysymykset pitää ottaa huomioon kaikessa kaivostoiminnassa, ja viittaa erityisesti saamelaiden oikeuksiin. Kunnilla tulee olla oikeus sallia tai kieltää kaivostoiminta alueellaan. Malminetsintä luonnonsuojelualueilla tulee kieltää. Ympäristövaikutusten arviointia tulee muuttaa niin, että valtio vastaa toteutuksesta mutta yritys maksaa. Kaivospaikkakunnan tulevaisuus pitää turvata rahastoimalla sen varalta, että kaivostoiminta loppuu tai kaivosyhtiö ajautuu konkurssiin. Eli käytännössä me olemme ilmoittaneet, että olemme valmiita tukemaan hallitusohjelmaa kunnianhimoisempiakin kirjauksia kaivoslakiin, ja haluan vielä korostaa tässä yhteydessä, että se työ- ja elinkeinoministeriön kaivoslakityöryhmän esitys ei tosiaan vastaa meidän näkemystä siitä, minkälainen tästä lopullisesta esityksestä tulee. Kaivosvero tosiaan selvitetään sitten omana hankkeena, jotta kaivannaisista saataisiin vihdoinkin yhteiskunnalle kohtuullinen korvaus.

Joka tapauksessa on aivan selvää, että yritysten pitää maksaa uusiutumattoman yhteisvarallisuutemme hyödyntämisestä ja että yritysten pitää kantaa vastuu siitä ympäristöllisestä taakasta, jota niiden toiminta aiheuttaa. Me puhuimme täällä aikaisemmin tässä täysistunnossa hyvästä hallituksen lakiesityksestä liittyen verovälttelyn estämiseen, ja minusta se on huomioitava myös kaivosten kanssa, eli myös kaivosten verovälttelyyn tulee puuttua. Suomen kaivoksista lähes kaikki ovat ulkomaisten yritysten omistuksessa, ja ala on kunnostautunut aggressiivisessa verosuunnittelussa. Tästä on sitten tietenkin aiheutunut Suomelle ihan suunnattomia veromenetyksiä. Varsinkaan tällaisessa taloustilanteessa tämän salliminen ei ole hyväksyttävää.

Sitten, arvoisa puhemies, nostaisin vielä esille yhden tärkeän näkökohdan, joka ei ole käsittäkseni tässä keskustelussa tullut esille, ja se on kaivosten uusiokäyttö ja tähän uusiokäyttöön valmistautuminen. Ajattelen, että tämä on sellainen asia, jonka tulisi olla agendalla jo kaivostoiminnan aikana, ja minusta se on myös asia, joka pitäisi tässä kaivoslain uudistamisessa huomioida.

Lopuksi haluan vielä sanoa, että on todella hienoa, että kaivoslain uudistaminen nyt todella toteutuu tällä hallituskaudella. Vasemmistoliitto haluaa hallituksessa edelleen varmistaa, että se tehdään ympäristönsuojelu ja paikallisdemokratia edellä.

19.42 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa herra puhemies! Samalla kun eduskunnassa on nyt käsitellyssä tämä kansalaisaloite Kaivoslaki Nyt, hallitus valmistelee kaivoslain ja kaivosverolain uudistamista. Tämän kansalaisaloitteen ajatukset ovat kannatettavia, ja ne tulee huomioida tässä hallituksen valmistelutyössä. On tärkeää, että kansalaiset ja järjestöt ovat aktiivisia tässä asiassa, ja kiitos siitä kansalaisaloitteen vastuuhenkilöille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

Tällä hetkellä on siis vireillä hallituksen lakiuudistuksia kaivostoimintaan liittyen ja puhutaan kaivostoiminnan merkittävästä lisääntymisestä eri puolilla Suomea muun muassa akkuteollisuuden tarpeista johtuen. Kaivostoiminta on tietenkin tärkeää, ja se on merkittävä vaurauden ja hyvinvoinnin lähde. Se ei saa kuitenkaan olla sitä hinnalla millä hyvänsä. Sitä on harjoitettava taidolla ja sitä on säädeltävä riittävän tiukasti, jotta tärkeät arvot voidaan säilyttää.

Suomen luonto on itseisarvo ja pääsääntöisesti arvokkaampi kuin täältä mahdollisesti löytyvät mineraalit. Siksi kaivostoiminnassa on erityisesti painotettava toiminnanharjoittajan vastuuta ja varmistettava, ettei vahinkoja tapahdu, ja jos kuitenkin tapahtuu, jäljet siivotaan ja korjataan asiallisesti. Pelkkä yrityksen lupaus tai allekirjoitus sopimuspaperissa ei tähän riitä. Jotkin kaivostoiminnan toteutustavat ovat niin riskialttiita, että sellaisen sallimiseen esimerkiksi herkässä järviluonnossa, kuten Saimaalla, tulee suhtautua erittäin kriittisesti ja on oltava nykyistä laajemmat mekanismit, jotta toiminta tarvittaessa voidaan kategorisesti estää tai kieltää.

Lisätalousarviossa kesällä hallitus myönsi kaikkiaan 450 miljoonaa euroa rahaa tai valtuuksia malmin etsintään ja malmin kartoitukseen. Nämä toimet voivat löydösten myötä johtaa kaivosten perustamiseen. Useat täälläkin ympäristön puolesta puhuneet hallituspuolueiden edustajat ovat hallituksessa antaneet rahoitukselle siunauksensa. Toivon hartaasti, että hallituspuolueiden edustajat esiintyessään luonnon puolesta tekevät kaksoisroolistaan huolimatta aidosti oikeita toimia, jotta kaivostoimintaan ja kaivosverotukseen liittyvä lainsäädäntö uudistetaan siten, että lopputulos on ympäristön kannalta hyvä. Hallituspuolueilla on tässä näytön paikka huomioiden erityisesti talousvaliokunnan antamat lausumat.

Suomestakin löytyy esimerkkejä, joissa kaivosyhtiö on vienyt rikkaudet maasta ja jättänyt ongelmat ja saasteet suomalaisten siivottavaksi ja veronmaksajien maksettavaksi. Tällaista ei saa tapahtua. Kuka ehtii, saa pitää -periaate kaivostoiminnassa ei ole enää tätä päivää. Valmistelussa olevista laeista on tehtävä sellaisia, että suomalainen yhteiskunta ja maanomistaja saavat riittävän hyvän korvauksen maasta kaivettavien luonnonvarojen hyödyntämisestä ja että mahdolliset ympäristöongelmat varmuudella tulevat hoidetuiksi. Ilmoitukseen perustuvasta varauskäytännöstä tulee luopua, ja kaivosyhtiöiden on maksettava sisään mahdollisten ongelmien siivous.

Arvoisa puhemies! Kuten totesin alussa, kansalaisaloitteen ajatukset ovat kannatettavia ja hallituksen on otettava siinä esitetyt näkökohdat huomioon valmistelutyössään, kun valmistelee kaivoslakia ja kaivosverolakia. Pidän arvokkaana sitä kansalaisten ja järjestöjen aktiivisuutta, jota tässä on osoitettu, ja siitä haluan kiittää kansalaisaloitteen vastuuhenkilöitä.

19.46 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Paikalliset ihmiset, elinkeinot, monimuotoinen luonto ja viihtyisä elinympäristö tulee ottaa huomioon kestävässä kaivostoiminnassa. Kansalaisaloitteen ideat ja talousvaliokunnan hyvät huomiot kannattaa hyödyntää kaivoslain uudistuksessa. Vastuullinen ja luonnon huomioiva kaivostoiminta on tärkeä elinkeino Suomelle. Se tuo paljon työtä, elinvoimaa ja hyvinvointia alueilleen ja koko maahan.

Kaivoslaki Nyt -kansalaisaloite on merkittävä aloite kaivoslain uudistamiseksi. Se tavoittelee ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävästä kaivoslainsäädäntöä. Muutosehdotuksia on paljon. Aloite antaa hyviä eväitä, kun kehitämme Suomesta kestävästä kaivostoiminnan vastuullista esimerkkimaata. Meidän on katsottava kaivostoimintaa ko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

konaisuutena. Hyötyjä ja haittoja on punnittava monelta puolin. Kun edistämme vastuullista toimintaa, meidän tulee tukea yhteiskunnallisesti vastuullista tuotantoa ja tietenkin erityisesti kotimaista tuotantoa. Paikallisten asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksia tulee parantaa.

Kaivokset herättävät meissä monenlaisia tunteita. Keskustelimme aikaisemmin sähköautojen tulevaisuudesta. Muun muassa sähköautot tarvitsevat kaivosteollisuutta. Niiden akkuihin tarvitaan mineraaleja, vaikka rinnalla kannattaa kehittää myös vaihtoehtoisia akkumateriaaleja.

VTT ja valtion geologinen tutkimuskeskus ovat aloittaneet yrityskumppaniensa kanssa kolmivuotisen hankkeen, jossa edistetään kestäviä tuotantoprosesseja ja akkumateriaalien jäljitettävyyttä. Mineraalien sormenjälki voi tulevaisuudessa paljastaa, onko esimerkiksi sähköautoissa käytetty vastuullisesti vai kyseenalaisissa olosuhteissa tuotettuja metalleja. Suomessa on erittäin hyvät mahdollisuudet tuottaa esimerkiksi sähköautonvalmistajille ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti vastuullisesti tuotettuja metalleja, joilla on mineraalisen sormenjäljen vuoksi etumatkaa alan markkinoilla.

Kaivostoiminta on tärkeä tulevaisuuden elinkeino Suomessa. Mineraalit kannattaa jatkojalostaa uudeksi teknologiaksi täällä koto-Suomessa. EU:n komission arvion mukaan akkumarkkinoiden suuruus ensi vuosikymmenellä on noin 250 miljardia euroa. Sähköautoissa akku hallintajärjestelmineen voi muodostaa noin neljäsosan koko auton arvosta. Meillä on hyvät varannot tarvittavia mineraaleja kallioperässä ja suomalaisomistuksessa olevaa teollisuutta, kuten litiumiin keskittyvä Keliber tai nikkeli- ja kobolttisulfaatteja tuottava Terrafame. Edistetään tämänkaltaista toimintaa uudella kaivoslailla ja tehdään vastuullisuudesta valttikortti.

Liityn talousvaliokunnan huomioon siitä, että kaivosmineraalit ovat ainutkertaisia luonnonvaroja, joiden hyödyntämisestä yhteiskunnan tulee saada kohtuullinen korvaus. Myös kaivostoimintaan liittyvää verotusta on tarve muuttaa ja korvauskäytäntöjä on syytä selkeyttää.

Arvoisa puhemies! Kuten debatissa jo totesin ja kuten edustaja Kiveläkin edellä totesi, pidän tärkeänä kaivosten uusiokäytön edistämistä, sillä yksikään tehdas ei ole ikuinen, eivät kaivoksetkaan. Hallitusohjelman mukaan kaivoslain uudistuksen lähtökohtana on ympäristönsuojelun tason parantaminen, kaivosten toimintaedellytysten varmistaminen sekä paikallisen hyväksyttävyyden ja vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen.

Olen saanut palautetta kaivosten uusiokäytöstä ja sen tukemisesta. Siihen olisi selkeä tarve. Kaivosten elinkaaren pidentäminen uusiokäytön kautta olisi suoraan kaivostoiminnan paikallisen hyväksyttävyyden lisäämistä. Uusiokäyttö voisi tuoda mukanaan vielä uusia innovaatioita. Kun kaivostoiminta aikanaan loppuu, uusiokäyttö auttaisi kaivospaikkakuntaa rakennemuutoksessa.

19.52 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Pidän erittäin lupaavana sitä, että niin hallituspuolueilla kuin oppositiolla on yhteinen tahtotila nykyisen, voimassa olevan kaivoslain säädännön uudistamiseksi niin, että Suomessa oleva kaivosteollisuus on tulevaisuudessa aidosti nykyistä kestävämpää ja laajasti yhteiskunnallista hyväksyntää ja luottamusta nauttivaa.

Talousvaliokunta on tätä omaa mietintöään laatiessaan ja kansalaisaloitetta käsitellessään arvioinut sen sisältöä suhteessa voimassa olevaan lainsäädäntöön, vireillä oleviin lainsäädäntöuudistuksiin ja myös hallitusohjelmakirjauksiin. Tätä nykytilaa voidaan pitää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

hämmentävänä jo siksi, että vaikka tämä laki on ollut voimassa vuodesta 2011, niin pitkät siirtymäajat ovat aiheuttaneet sen, että tämä käytännössä sovellettava laki on ollut vuosikymmeniä vanha — ei siis ihme, että ongelmia ja epäselvyyksiä on ollut, ja olen hyvin iloinen, että nyt näihin puututaan. Vaikka valiokunnan ensisijaisena tehtävänä on ollut keskittyä nimenomaan näihin taloudellisiin näkökulmiin, niin olemme pyrkineet huomioimaan laajasti ympäristönsuojelun luvituksen vastuisiin ja velvoitteisiin, eri elinkeinojen tasapuoliseen kohteluun ja esimerkiksi maanomistajien ja alkuperäiskansojen oikeuksiin, ja tästä syystä myös kuulemiset olivat hyvin laajat.

Tässä on kyseessä valtavan monipuolinen ja moniulotteinen kokonaisuus, ja siksi on tärkeää, että valmistelussa kaikki keskeiset ministeriöt tekevät tiivistä yhteistyötä, jotta saamme aidosti myös käytännössä toimivan lainsäädännön ja tietenkin varmistamme myös sen riittävän valvonnan.

Mutta oikeastaan haluan kiinnittää nyt huomiota siihen, että vaikka me kaikki tunnustamme ja tiedämme kaivosteollisuuden merkityksen työllistäjänä, ottaen huomioon koko arvoketjun, niin myös talousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että meidän tulisi näitä palkkasidonnaisia elinkeinoja pyrkiä kohtelemaan mahdollisimman tasavertaisesti. Kuten on jo todettu, niin hyvin usein näillä kaivosvaltaisilla alueilla on myös matkailulla hyvin merkittävä rooli paikallisena työllisyyden mahdollistajana ja myös elinkeinoa ylläpitävänä osapuolena. Tiedän, että myös hallitus on asettanut hyvin kunnianhimoisia tavoitteita sille, missä määrin matkailun osuutta myös suhteessa bruttokansantuotteeseen nostetaan. Oikeastaan tässä meidän on kiinnitettävä huomiota ennen kaikkea siihen, missä määrin esimerkiksi kaivosteollisuuden ja muiden elinkeinojen välillä vallitsee relevantti intressiristiriita, ja on pyrittävä näitä yhteensovittamaan. Tämä ei luonnollisesti, varmasti ole ihan helppo tehtävä, mutta uskon ja luotan siihen, että myös tässä pääsemme eteenpäin. — Kiitos.

19.55 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Ensinnä kiitoksia aloitteen tekijöille. Tämä kaivoslakialoite on kieltämättä aiheuttanut sen, että Suomessa on käyty paljon hyvää keskustelua siitä, miten kaivostoimintaa Suomessa pitää harjoittaman. Erittäin arvokasta pohjatietoa on tullut, ja nuo viisi lausumaa, mitä tähän yksimieliseen mietintöön liittyy, ovat erittäin hyviä ja hyvin suuntaa antavia, kun työ kaivoslain uudistamiseksi on jo aloitettu.

Jotta näemme oikeassa valossa tämän nyt käsittelyssä olevan mietinnön ja tulossa olevan kaivoslain uudistamisen, kannattaa muistaa se iso totuus, että Suomi on täysin riippuvainen saatavilla olevista metalleista. Jos me emme saa tähän maahan metalleja kaivamalla niitä itse tuolta kallioperästä, niin sitten me tuomme ne ulkomailta. Suomessa on vähän sellainen huolestuttava ilmiö, että me pyrimme täällä lopettamaan taloustoimintaa ja uskottelemme, että sillä tehdään ilmastopolitiikkaa sitten hyvin. Eihän se niin mene. Jos me jonkun homman täältä lopetamme, niin se tarkoittaa, että se aivan varmasti siirtyy ulkomaille sellaisiin paikkoihin, joissa ei ole minkäänlaisia lainsäädäntöä — tai on varmaan lainsäädäntöä, mutta ei niin tasokasta kuin Suomessa on, esimerkkinä vaikka kaivosalalla tunnetut kobolttikaivokset. Jos me Suomessa kiellämme kaivostoiminnan tai teemme sen vaikeaksi, ne menevät maihin kuten Kongo, missä muun muassa lapsityövoiman käyttö lienee edelleen valitettavan yleistä. Vastuumme on siinä, haluammeko me tässä maassa niitä toimintoja tehdä, vai heitämmekö täältä toimijat pihalle ja kärsimme jättityötömyydestä, jonka jälkeen elintaso laskee. Jos tässä salissa äänestettäisiin, kuinka moni ha-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

luaa 30 prosentilla elintasoamme laskea, niin sen äänestyksen lopputuloksen tiedän jo etukäteen.

Kannattaa muistaa, kun aikanaan, yli sata vuotta sitten, Kivisalmesta Rääkkylästä löytyi se kummallisen näköinen kivi, joka johdatti sitten Outokumpuun, paikkaan nimeltä Outokumpu — silloinen Kuusjärvi, nykyisin Outokummun kaupunkina tunnettu paikka. Sieltä löytyi todella se outo kumpu, kummallinen luontomuodostuma, josta löytyi valtava kupariesiintymä. Kyseisellä kupariesiintymällä Suomen sotakorvauksia maksettiin paljon ja luotiin elintaso Suomeen. Ilman sitä kaivosta Suomi olisi ollut todella, todella suurissa vaikeuksissa. Ne henkilöt, kuten esimerkiksi Pertti Voutilainen, Outokumpu osakeyhtiön pitkäaikainen toimitusjohtaja, tekivät ansiokasta työtä suomalaisen elintason nostamiseksi, ja kaikki rikkaudet kaivettiin maaperän sisältä. Sieltä luotiin uusia keksintöjä, esimerkiksi liekkisulatusmenetelmä, joka on aivan ainutlaatuista tekniikkaa, omaa aikaansa edellä kymmeniä vuosia, puhdas ja taloudellinen tapa tehdä metalleja. Ja nyt sitten, kun katsomme ympärillemme, kun kaivoslakia ollaan uudistamassa, meidän on pidettävä huoli siitä, että tässä maassa kaivostoiminta jatkuu. Jos me pistämme lapun luukulle, se äsken mainitsemani esimerkki tarkoittaa sitä, että elintaso on sitten kovassa laskussa ja työttömiä lisää. Velanoton varaan älköön kukaan tässä talossa vedotko. Sitä on tässä maassa jo ihan tarpeeksi ja vähän liikaakin.

Arvoisa puhemies! Jos puhutaan ympäristövaikutuksista, siitä, miten kaivokset vaikuttavat suomalaiseen luontoon: totta kai ne vaikuttavat, mutta meillä kuitenkin ympäristöasiat — väitän — osataan maailman parhaiten. Me tiedämme, miten tehdään mikäkin homma, osataan ne mitata ja osataan tehdä puhdasta kaivostoimintaa, ja sitä työtä tekevät suomalaiset kaivostoimijat joka päivä. Jos me haluamme, että tässä maassa on metalliteollisuutta — esimerkiksi kaivosalalla on maailman huippuja konevalmistajia tässä maassa, ja sama koskee tietenkin monta muuta teollisuuden alaa, se koskee myös metsäteollisuutta, huippukoneita tässä maassa tehdään — kaikkiin niihin tarvitaan metalleja. Erään viisaan kaivosmiehen sanonta soi korvissani tällä hetkellä vahvasti. Hän sanoi, että joka aamu kun te, arvoisat edustajat, heräätte tai kuka tahansa herää, niin ensimmäisenä hän hyvin todennäköisesti tarttuu kaivosteollisuuden tuotteisiin, johonkin metalliin — kahvipannun pistää tulelle, ja siitähän se päivä alkaa.

Eliikkä älkäämme sortuko siihen, että me lähdemme nyt ripirinnoin pistämään suomalaista kaivosteollisuutta matalaksi. Ei, vaan etsimme ne keinot, joilla suomalainen kaivosteollisuus menestyy ja voi hyvin ja tekee puhdasta työtä tässä maassa. Meillä on rikas kallioperä, kuten olen sanonut moneen kertaan. Geologian tutkimuskeskus GTK on tehnyt todella hienoa työtä yli sadan vuoden ajan. Kallioperämme tunnetaan, ja meidän on pidettävä huoli siitä, että me käytämme sitä ja pidämme asiat oikeassa tasapainossa — että pidämme luonnon puhtaana, teemme tänne työtä ja toimeentuloa ja hyödytämme näillä rikkauksilla, mitä Suomessa kallioperässämme on, Suomen kansaakin. Totta kai silläkin yrittäjällä, joka miljardeja investoi esimerkiksi ison kaivoksen valmistelutöihin, pitää olla oikeus rikastua sillä taloustoiminnallaan. Yritystoiminnan pitää olla kannattavaa, muuten sitä yritystoimintaa ei kohta ole. Siitä huolehtii sitten konkurssilainsäädäntö.

Toivon eduskunnalle suurta viisautta tämän asian käsittelyyn, ettemme syyllistyisi mihinkään ylilyön-teihin edes lainsäädännössä, vaan tekisimme sen järkevästi, puhdasta luontoa kunnioittaen ja ennen kaikkea suomalaista osaamista kunnioittaen. Nyt on sen aika.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

20.00 **Matias Mäkynen sd:** Arvoisa puhemies! Haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä ja talousvaliokuntaa erittäin laajasta perehtyneisyydestä ja kovasta työstä, joka tämän mietinnön aikaansaamiseksi on tehty, sekä eduskuntaa yli oppositio- ja hallitusrajojen yksimielisyydestä, joka tähän asiaan liittyy. On nyt huomattu selvästi, että olemme siitä yksimielisiä, että kaivoslaki kaipaa uudistamista, ja meillä on myös yhteisiä tavoitteita liittyen sen sisältöön.

On tärkeää kehittää suomalaisten mineraalien jalostusarvoa ja kehittää koko arvoketjua, joka liittyy kaivosteollisuuteen, sekä jo nostettujen mineraalien hyödyntämistä ja kiertotaloutta. Suomen on mahdollista toimia yhteiskunnan sähköistyessä kestävä teollisuuden ja ympäristöarvojen yhteensovittamisen mallimaana. Tähän liittyen tarvitsemme yhä voimakkaampaa tutkimusta ja osaamista ja kehitystä, ja siihen hallitus on sitoutunut.

Kansalaisaloite on tosi tärkeä keskustelun avaaja, ja olemme sen ansiosta ehkä vieläkin voimakkaammin valmistautuneet tähän lakiuudistukseen kuin mitä muuten olisi tapahtunut. Tästä käytiin jo kova keskustelu hallitusneuvotteluiden yhteydessä, ja sen ansiosta hallitusohjelmassa on jo pitkälti linjattu sitä, miten tämä lakiuudistus tullaan viemään eteenpäin, mutta väitän, että kansalaisaloite on vienyt sitä keskustelua edelleen eteenpäin.

Talousvaliokunta kuuli hyvin laajasti erilaisia osapuolia ja käsitteli todella tämän taloudellisen näkökulman lisäksi myös hyvin voimakkaasti niin ympäristöllisiä kuin sosiaalisia tekijöitä, joita kaivostoimintaan liittyy, ja vaikka teknisesti aloite nyt hylätään, sisällöllisesti asiaan suhtaudutaan hyvin myönteisesti ja samansuuntaisesti kuin itse aloite esittää. Yksimielisestä mietinnöstä näkyy tämä puoluerajat ylittävä näkemys lain uudistamisen sisällöstä ja tarpeesta.

Mietintö korostaa voimakkaasti ympäristönäkökulmaa mutta huomioi kestävä kaivostoiminnan edellytykset Suomessa. Kuntien vaikutusmahdollisuuksia alueidensa kaivos-hankkeisiin on syytä lisätä ja myös kaivosveroselvitystä kiirehdittävä. Varsinainen poliittinen neuvottelu uudesta kaivoslaista on vasta edessä. Olemme saaneet joitakin alustavia virkamiesten esityksiä, mutta lopullinen ministeriön esitys on vielä tulossa, ja sitä odotamme. Tältä osin työ siis jatkuu, ja on tärkeää, että valmistelulle varataan riittävä aika.

Sisällöllisesti on erittäin tärkeää, että tätä vakuussääntelyä kehitetään, niin että vahinko- ja konkurssitapauksissa vauriot korjataan ja ennallistaminen saadaan hoidettua jatkossa varmasti. Kuten todettua, kuntien vaikutusmahdollisuuksia lisätään, ympäristöarvoja vahvistetaan, ja tähän liittyy myös luonnonsuojelulain uudistaminen. Tähän kaivoslain uudistamiseen liittyen on jo käynnissä myöskin erilaisia selvityksiä, ja kiirehdimme erityisesti intressivertailun ja kaivosveron käyttöönottojen selvittämistä.

Jatkossa kaivosprosesseissa on punnittava entistä tarkemmin ympäristönäkökohtia ja vesistövaikutuksia, on kuunneltava paikallisia asukkaita, yrittäjiä ja maanomistajia sekä huolehdittava, ettei kaivosprosessista aiheudu kohtuutonta haittaa muille elinkeinoille, kuten matkailulle. Tämä koskettaa yhtä lailla Lapin elinkeinoja kuin esimerkiksi Saimaan aluetta. Mutta edelleen meillä on mahdollista Suomessa harjoittaa kestävä kaivostoimintaa, ja uusi kaivoslaki tulee sille asettamaan kestävä raamit.

20.04 **Mari Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Haluan myös osaltani kiittää hyvin laajaa yhteistuumaisuutta tämän aloitteen tärkeyden osalta. Täällä on tosiaan tuotu esiin hyviä tavoitteita niin varausjärjestelmän, malminetsintälupien, ympäristölupien kuin sitten verotuksen muutosten osalta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

Edustaja Kopra totesi tästä investointirahasta, josta eduskunta on aikaisemmin päättänyt, ja hän on aivan oikeassa siinä, että totta kai meillä on vastuu huolehtia siitä, että aina punnitsemme, onko jokainen kansalaisten euro käytetty parhaalla mahdollisella tavalla. Edustaja Kopra on kyllä siinä oikeassa, että tässä varmasti sitä punnitsemisen varaa olisi.

Osa kaivostoiminnasta perustuu valitettavasti sille, että vaikka esiintymät ovat kohtuullisen köyhiä, niin Suomessa on tosiaan infraa ja sitten lainsäädännön lepsuuden myötä on mahdollistettu aika helpostikin näiden varausten tekeminen, niin kuin tässä on nyt useasti käsitelty. Mutta eihän voida ajatella, että me voisimme tukea tiettyä alaa vain sen tukemisen takia, varsinkin kun nämä tuotot sitten näyttävät valuvan ihan toisaalle. Kyllä meidän täytyy pohtia, että jos valtio investoi 450 miljoonaa euroa, niin mikä se toimiala on, joka myöskin tuottaa mahdollisimman ison taloudellisen tuoton tässä. Ja kun valitettavasti Suomen näistä esiintymistä vain osa on sellaisia rikkaita esiintymiä, niin tässä ei voida todeta, että me olisimme nyt välttämättä ihan aukottomasti parhaan investoinnin tehneet. Vieläpä eettiset periaatteet ovat tässä tulleet esiin tämän Trafigura-yhtiön ongelmallisen toiminnan myötä, joten on hyvin vaikea perustella, että nyt olisi 450 miljoonaa mennyt parhaaseen mahdolliseen käyttöön.

Olisi järkevää myös hajauttaa valtion taloudellisia panostuksia. Me tiedämme, että meillä on liian keskittynyt elinkeinorakenne, ja meillä on monia tulevaisuuden aloja, joten tässä toivottavasti nähdään vähän pidemmälle. Ja kuten nyt moni on todennut, myös tämänkaltaisten metallien käyttöön perustuva akkuteollisuus tulee olemaan vain välimenovaihe, joten meidän täytyy varmistaa, että meidän luontomme ja vesistömme eivät jää huonoon kuntoon tällaisen välimenovaiheen takia, vaan tehdään tästä lainsäädännöstä kunnianhimoinen, kuten tässä niin moni on edellyttänyt ja eduskunta edellyttää tällä mietinnöllään.

20.08 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Vielä kerran haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä ja sitä joukkoa, 60 000:ta ihmistä, jotka ovat kansalaisaloitteen allekirjoittaneet, että saamme käydä tänään tässä salissa tämän hyvän, rakentavan monipuolisen keskustelun.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä muistuttaa siitä, että tässä maassa, tässä maailmassa kaivoksia tarvitaan mutta luontoa suojellen ja paikallisten ihmisten oikeudet turvaten, ja muistuttaa siitä, että puhdas ja monipuolinen luonto ja viihtyisä elinympäristö ovat rikkauksia ja arvoja, joita tulee vaalia myös kaivostoimialalla. Vastuullisessa kaivostoiminnassa nämä huomioidaan.

Arvoisa puhemies! Ollaan käyty tänään hyvää keskustelua, ja haluan vielä tuoda esille sen tietyllä tavalla ongelmallisen asian, että tässä kansalaisaloitteessa esitetään louhintaveroa. Kaikki kaivoksethan eivät ole yhtä kannattavia keskenään, ja jos tällainen mahdollinen louhintaveron laitettaisiin, niin uskoisin, että se kohtelisi kaivosyhtiöitä epätasa-arvoisesti. Verotuksen pitäisi kohdistua kaivoksen saamaan nettotuottoon, jota, jos tällaisia lisäveroja tulisi, lähdetäisiin sitten verottamaan.

Mitä vielä tulee tähän verotukseen ja muutenkin, niin jos verotuksia tulisi, nämä kunnat, missä kaivokset sijaitsevat, ansaitsisivat sitten kompensatiota mahdollisen verotuksen avulla, ja jos tällaisia ympäristöhaittoja syntyisi kaivostoiminnassa, niin olisihan se asianmukaista, että sitten näillä rahoilla näitä haittoja kompensoitaisiin.

Arvoisa puhemies! Emme saa kuitenkaan nähdä niin, että kaivosteollisuus olisi jonkin näköinen peikko. Meillä esimerkiksi Kainuussa Sotkamossa Terrafamen yhteyteen, nyt kun on puhuttu tästä jatkojalostamisesta, on syntymässä akkukemikaalitehdas, jonka tuot-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2020 vp

teita päätyy sitten tulevaisuudessa muun muassa sähköautojen akkuihin. Mielestäni on kestävämpää ja vastuullisempaa louhia näitä mineraaleja täällä Suomessa kuin se, että nämä mahdolliset mineraalit sitten tuotaisiin esimerkiksi Afrikan Kongosta, missä luultavasti valvonta tai luonnon huomioiminen ei olisi niin tarkkaa kuin meillä Pohjolassa.

20.11 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä valiokunta toteaa, että ympäristövaikutusten kannalta keskeistä on erottaa kaivostyyppien erilaiset ympäristövaikutukset. Esimerkiksi kalkin louhinnan ja metallikaivosten ympäristövaikutukset ovat hyvin erityyppisiä. Uhanalaiselle lajistolle merkittävintä haittaa aiheuttaa kalkin louhinta. Kaivosten vesienhallinnan ja lähiympäristövesistöjen kannalta haitallisimpia ovat metallimalmi-kaivokset raskasmetallipäästöinen.

Tässä todetaan myös, että kaivostoiminta vaikuttaa aina ympäristöönsä, joten tietysti tämä on tärkeä näkökulma ottaa huomioon, että tässä ei saavuteta sellaista ratkaisua, jossa vaikutuksia ei olisi ympäristölle, ja siksi on tärkeätä pitää riittävästä, paremmasta ympäristönsuojelusta huolta, tehdä se lainsäädännön avulla ja huolehtia siitä, että meidän vesistöjemme tila ei heikkene. Nyt on valitettavasti useita puhtaita vesistöjä niin Pohjois-Suomessa kuin sitten Saimaallakin uhan alla, ja kaivostoiminta on yksi tekijä, joka sitten toteutessaan näiden vesistöjen kuntoa heikentäisi, koska, kuten todettu, niitä ympäristövaikutuksia on aina valumavesistöjen myötä ja sitten toki sen rikastuksen aiheuttamana myös.

Meillä on myös muita arvokkaita luonnonvaroja, kuten puhtaat vesistöt, tosin aika matalissa järvissä, joten eivät ne kestä kuormitusta, ja ilmastonmuutoksen myötä näiden vesistöjen arvo nousee jatkuvasti. Sitä ei ehkä olla ymmärretty Suomessa vielä, miten arvokas luonnonvara meidän puhtaat järvemme ovat. Myöskin on todettava, että ilmastonmuutoksen kannalta luonnonvarojen kulutuksen vähentäminen on erittäin keskeistä, joten nämä kaikki ovat kytköksissä toisiinsa.

Mutta kiitos kaikille hyvästä keskustelusta ja myöskin tästä hyvin yksimielisestä asian-tilan toteamisesta, että nyt tarvitaan niitä muutoksia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteen KAA 7/2019 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.